

Toespraak van Eerste Minister,
L. TINDEMANS,
Voorzitter van de Europese Volkspartij
naar aanleiding van het CDA-Kongres
~~Over Europa~~".

Den Haag, 11 december 1976.

Mijnheer de Voorzitter,
Dames en Heren,

Mag ik U vooreerst gelukwensen met het feit dat U het hebt aangedurfd het eerste grote CDA-Kongres in het teken te stellen van Europa. Het getuigt werkelijk van vermetelheid en spreekwoordelijke nederlandse durf om, op een ogenblik dat de Europese dynamiek zoek is, dat men ronduit spreekt van Europese crisis, ja zelfs van desintegratie, de tweede publieke manifestatie van het christendemocratisch renouveau een bezinning is over onze Europese dimensie.

Er schijnt in Europa nog slechts over één punt eensgezindheid te bestaan en wel over de negatieve analyse van de "state of the union". Het gemeenschappelijk optreden in de wereld blijft beperkt tot marginaal overleg. Bij de grote en brandende kwesties - Noord-Zuiddialoog - Midden-Oosten - Cyprus - Griekenland - Turkije, bereiken we geen noemenswaardig gemeenschappelijk standpunt.

De geleidelijke integratie van het sociaal-ekonomisch beleid stagneert. In sommige sektoren, zoals de kern-energie, eindigt het gemeenschappelijk zoeken naar oplossingen bijna op een complete mislukking.

De impuls die uitging van de Europese instellingen is uiterst zwak geworden. Het evenwicht tussen de organen is verstoord. De Europese Topconferenties, nu Europese Raad genoemd, waren niet bij machte om het tij te doen keren. De laatste Europese Raad die enkele weken geleden in deze stad werd gehouden bracht evenmin het bevrijdende woord. Ik heb er wel met enige voldoening vastgesteld dat alle regeringsleiders hun akkoord hebben betuigd met de definitie van de Europese Unie die ik in zes punten heb gegeven in hoofdstuk I van mijn rapport. Ik zeg dit niet uit ijdelheid, maar om te beklemtonen dat het niet waar is als zou over het streefdoel geen instemming te bereiken zijn. Niemand waagt het blijkbaar de objectieven die reeds op de top van Parijs werden aangeduid, publiek in vraag te stellen. Maar daar blijft het voorlopig bij.

De machteloosheid van Europa om te reageren op de aktuele uitdagingen, de economische crisis, de energievraagstukken, op de Noord-Zuid dialoog, de situering van Europa ten opzichte van de Verenigde Staten en van Japan, dat alles is weer ten overvloed gebleken op de vergadering in Den Haag.

De bedoeling van mijn aanwezigheid op uw congres is echter niet een sombere analyse te voegen bij vele andere klachten, die men thans hoort in verband met de opbouw van Europa.

Het is echter onze plicht te reageren tegen de moedeloosheid die is ingetreden. Onze aktie moet zich situeren op drie niveau's ; die trouwens innig met elkaar verbonden zijn.

1. Wij moeten de gedachte van het Verenigd Europa levendig houden bij de publieke opinie.
2. Wij moeten konkrete beslissingen afdwingen ter versteviging van de Europese Unie, zowel op het vlak van de instellingen als op het gebied van de urgente monetaire en economische problemen.
3. Wij moeten de Europese Volkspartij uitbouwen tot een echte beweging die aansluiting geeft bij de publieke opinie.

Graag zou ik deze drie punten even nader willen toelichten.

1. Nu meer dan ooit, is het nodig onze medeburgers ervan te overtuigen dat de Europese eenmaking het enig alternatief uitmaakt voor de Europeaan om mee te spreken in de dialoog die tussen de continenten wordt gevoerd, om onze eigen opvatting over welvaart en

welzijn te vrijwaren, en om de geestelijke waarden die het Europees erfgoed uitmaken blijvend te kunnen verdedigen.

De bouwheren van de Europese konstruktie, die de Europese gedachte hebben ontworpen, zijn dikwijls gestuit op onbegrip. Maar toen de EGKS in 1951 en de EEG in 1957 succesvol bleken te zijn, -en deze periode - niet toevallig ! - samenviel met een ongekende stijging van de welvaart, waren brede lagen van de publieke opinie en bijna alle politieke verantwoordelijken ervan overtuigd dat de verdere integratie een automatisch en onomkeerbaar proces zou zijn.

De vele institutionele crises hebben dit geloof aangetast. Wanneer bleek dat de Europese gemeenschap geen passend antwoord kon vinden op de monetaire krisis in 1971 en op de economische krisis in 1974 groeide het aantal sceptici aan. Ik moet tot mijn spijt toegeven dat Europa niet meer het vanzelfsprekend ideaal is voor vele jongeren, zoals dat voor onze generatie het geval was.

En toch. Toch blijf ik ervan overtuigd dat Europa niet zomaar een kans is, maar een noodzaak. Nu meer nog dan in de naoorlogse periode.

Welk land durft beweren dat het alléén zijn problemen van werkloosheid en inflatie kan oplossen ? Welke Europese mogendheid is nog bij machte alleen op te tornen tegen de monetaire chaos ? Alle waarnemers van het ingewikkeld raderwerk van ons sociaal-ekonomisch apparaat zien duidelijk dat er van een gescheiden binnen- en een buitenlandsbeleid nog nauwelijks sprake kan zijn.

Internationale arbeidsverdeling, grondstoffen, energie, loon- en prijsbepaling, leefmilieu, wetenschapsbeleid ; dat alles maakt één complex geheel uit waar de besluitvorming mundiaal, Europees, nationaal en regionaal onderling afhankelijk is.

Wij hebben behoefte aan een nieuwe ordening. En die kan alleen gevonden worden op het niveau waar de problemen zich stellen. De ekonomische crisis gaat gepaard met een crisis van het politiek gezag, dat in vele gevallen niet meer aangepast is aan de dimensie van de gestelde problemen.

Om tal van redenen die ik voor dit publiek niet hoeft te herhalen blijft de Europese schaal de enige waar de belangen en de aspiraties van de volkeren van het oude kontinent kunnen samenvloeien tot een krachtig en harmonisch geheel.

Wanneer ik zeg aspiraties dan bedoel ik daarmee niet alleen de materiële verzuchtingen. Het is wellicht mogelijk dat die ook in andere internationale verbanden zouden kunnen behouden blijven, zij het misschien zonder het eigen sociale accent dat wij in de verdeling van de welvaart steeds hebben nagestreefd.

Ik heb het vooral over de verworvenheden op geestelijk gebied. Over de fierheid om het lot in eigen handen te nemen. Over de bijdrage aan de wereldgeschiedenis die vanuit het Europese denken is gekomen. De aanbreng van de Grieks-Judaïsch-Christelijke beschaving.

De Renaissance. De Verlichting. De opbouw van grote sociale systemen tijdens de industriële omwenteling in de 19e eeuw. Zijn wij dan zo moe geworden in Europa dat wij geen eigen specifieke rol meer aankunnen, dat wij geen eigen gelaat meer durven tonen ?

Ik weiger dit te geloven. Overal waar ik kom, hoor ik de onrust vertolken over de ziellose, waarde-loze, **bureaucratische** en **materialistische** samenleving die ons bedreigt. Deze reactie komt niet van kleine groepen die uit eigenbelang praten. Zij komt niet van mensen die de klok terug willen zetten. Zij gaat uit van mensen die de reële vooruitgang en de echte bevrijding van de laatste decennia weten te onderkennen, maar die bevreesd zijn dat de maalstroom waarin we gevat zijn ons zal afleiden van het echte doel en dat we lucied, maar blind zoals Oedipus, ons eigen noodlot zouden bewerken.

Daarom is het noodzakelijk dat wij Europa zouden blijven verdedigen als de enige kans voor materiële en geestelijke zelfbeschikking.

2. Het volstaat natuurlijk niet dat wij de Europese gedachte levendig houden. De wil tot samenleving moet ook in het dagelijks beleid tot uiting komen. Ik hoef voor U niet meer te herhalen dat het rapport dat ik heb opgesteld over de Europese Unie geen blauwdruk is van het Europa zoals ik dit droom, en vele vrienden met mij. Ik had de bedoeling haalbare en konkrete objectieven voor te stellen die de huidige stagnatie kunnen doorbreken. Ik heb mij steeds bereid verklaard

over elk punt afzonderlijk van gedachte te wisselen en alternatieven te overwegen.

Maar ik ben wel verplicht vast te stellen dat, behalve de principiële goedkeuring tijdens de laatste Europese Raad, op stuk van beleidsbeslissingen nog geen enkele vooruitgang werd geboekt.

Het Politiek Bureau van de E.V.P. en het Executief Comité hebben dan ook op 25 november en 1 december jongstleden zeer sterk aangedrongen opdat de Ministers van Buitenlandse Zaken binnen de kortst mogelijke termijn concrete voorstellen zouden formuleren.

Persoonlijk acht ik het van het grootste belang dat de problemen die in Hoofdstuk III van mijn rapport worden besproken, prioritair ter studie zouden genomen worden.

Het betreft de gemeenschappelijke economische en monetaire politiek, de sectoriële politiek, waaronder energiebeleid en wetenschappelijk onderzoek, en het sociaal en regionaal beleid.

Het zou toch ondenkbaar zijn dat wij tijdens deze crisis wekenlang besprekingen voeren op nationaal vlak om de nodige maatregelen uit te werken voor de bevordering van de tewerkstelling en voor de bestrijding van de inflatie terwijl wij op Europees vlak slechts sporadisch enkele uren wijden aan de economische toestand en dan nog wel uitsluitend om vast te

stellen dat de inzichten zeer uiteenlopend zijn. Ik hoop dat de nieuwe Commissie het tot haar plicht zal rekenen de Raad aan te sporen tot het goedkeuren van de nodige maatregelen, op zijn minst van een gezamenlijk minimumprogramma.

3. Tenslotte, Dames en Heren, vermeldde ik als derde aktieniveau, de Europese partijvorming. Enkele maanden geleden hebben wij samen de E.V.P. opgericht, omdat wij van oordeel waren dat alleen een bundeling van krachten de Europese relance kan bewerkstelligen. Spektakulaire resultaten zijn er nog niet. Dat kan niet en het zou waarschijnlijk ook niet goed zijn. We hebben wel reeds verschillende vergaderingen gehad met een open bespreking. Ik ben bijzonder verheugd vast te stellen dat steeds dezelfde afgevaardigden, ondanks hun verplichtingen als minister, partijvoorzitter, fractieleider, de beraadslagingen bijwonen, zodat we op korte tijd op elkaar zullen afgestemd zijn en een hecht team zullen vormen. Op 20 december e.k. bespreekt het Executief Comité trouwens de interne taakverdeling zodat ieder een preciese verantwoordelijkheid krijgt.

De Europese verkiezingen worden in mei 1978 gehouden. Ik kan het belang van deze verkiezingen niet voldoende onderstrepen. Door het ruim publiek debat dat aan de verkiezing zal voorafgaan en door het rechtstreeks mandaat van de kiezer zal mijns inziens het Europees Parlement een gans nieuwe en belangrijke rol kunnen vervullen.

Het is dus noodzakelijk dat mei '78 grondig wordt voorbereid. De programma commissie van de E.V.P. is druk bezig met het opstellen van een ontwerp tekst. De kongres brochure van het C.D.A. die gisteren werd besproken lijkt mij een uitstekende bijdrage te zijn tot het debat. Ik wil U graag als voorzitter daarvoor van harte feliciteren.

Er zal echter veel meer nodig zijn dan een fraai - maar ongetwijfeld uitgebreid en ingewikkeld - programmaboek. Wij zullen de Europese kiezer op de eerste plaats moeten overtuigen van onze christendemocratische identiteit en van de noodzaak om de christendemocratie versterkt uit de strijd te doen treden.

Wij moeten dus de moed hebben om voor onze eigen overtuiging uit te komen en de ethische waarden te verdedigen die ons dierbaar zijn: solidariteit, verantwoordelijkheid, participatie, zin voor "non-material values".

Een aantal fundamentele waarden dient veilig gesteld te worden. Zij vloeien voort uit een personalistische visie op mens en maatschappij. De marxistisch en liberaal geïnspireerde partijen gaan uit van een in wezen radikaal verschillend wereldbeeld als dat van de kristen-demokraten. Hoewel marxisme en liberalisme op hun beurt sterk verschillend zijn, kunnen, schematisch gezien, hun punten van divergentie met de kristendemokraten op de volgende wijze samengevat worden :

- beide beschouwen de produktieve arbeid als het haast enig middel waardoor de mens zich als mens kan realizeren ; de ene verwijzen naar de Homo Oeconomicus ; de andere beweren, in navolging van Marx, dat de mens, de Homo Faber, zich van andere levende wezens onderscheidt in zover hij in zijn eigen bestaansmiddelen voorziet ;

beide zien de menselijke verhoudingen in het licht van de strijd, zij het onder de vorm van klassestrijd of van concurrentie ; het ene mondt uit op de diktatuur van het proletariaat, het andere op monopolievorming m.a.w. beide op de concentratie van macht in handen van weinigen

- beide verdedigen anonieme krachten als exclusief beginsel van maatschappelijke ordening : de Staat of de Markt.

Daartegenover plaatsen de kristen-demokraten

een totaalvisie op de mens - in - relatie met zijn individuele en sociale, zijn materiële en transcendente dimensie

- het principe van de solidariteit met een spreiding van de macht en geloof in de dialoog

een democratische ordening waarin personen en gemeenschappen hun lot in eigen handen kunnen nemen.

Volgens de kristen-demokraten moet een open en vitale samenleving die een harmonische ontplooiing van de menselijke persoon mogelijk maakt gebaseerd zijn op volgende waarden :

- de maatschappelijke gelijkwaardigheid van elke persoon, onafgezien van zijn sociale oorsprong, geslacht of fysische en geestelijke vermogens ;
- de erkenning van de waarde van de arbeid, zowel de zelfstandige arbeid als deze in dienstverband, zowel deze van de man als van de vrouw, zowel de hoofd- als handenarbeid. Dit betekent :

- ° Het scheppen van voorwaarden die toelaten de arbeid als zinvol te ervaren d.w.z. als een bijdrage van elkeen tot het algemeen welzijn. Dit heeft niet alleen gevolgen voor de materiële uitoefening van het werk, maar vooral voor de aard van de menselijke verhoudingen waarin de arbeid wordt verricht ;
  - ° Een stimuleren van de zin voor initiatief, risico, kennis en vaardigheid voor personen en groepen, zijnde een onontbeerlijk element voor een maatschappij die zich bestendig op alle domeinen dient te vernieuwen. Dit houdt in dat er een duidelijk verband dient te zijn tussen de eigen inspanning en de beloning ,
- de erkenning van de waarde van het gezin ; de desintegratie van het gezin vormt immers de voor- naamste bedreiging voor de kwaliteit van het leven
  - een evenwicht tussen de behoeften van de economie en deze van de natuur. Het gaat hierbij niet alleen om de beveiliging van de fysische en geestelijke gezondheid van de bevolking maar op termijn om het voortbestaan van de mensheid zelf

- de solidariteit tussen personen en sociale groepen op basis van democratische verhoudingen op alle niveaus.

Deze solidariteit gaat in tegen alle vormen van particularisme onder de vorm van corporatisme en nationalisme.

Deze democratische ordening houdt een bestrijding in van concentratie van inkomen en macht in handen van de Staat of van economische, financiële of sociale groepen of van particulieren.

Ik wil niet loochenen dat vele van de waarden die ik zoëven heb opgesomd, ook door andere politieke families worden erkend. Dikwijls echter worden bepaalde waarden teveel benadrukt, zeker in een crisistijd waar de verleiding van de extremen groot is. De kracht van de christendemocratie is dat zij steeds een nieuw evenwicht tussen deze verschillende waarden heeft weten te vinden, door de synthese van de positieve elementen van de Europese gedachtenstromingen. Daarom heeft Europa in deze onzekere tijd de christendemocraten nodig.

Op uw Congres, nu, in 1976, zou ik dan ook duidelijk willen poneren, dat onze christelijk - sociale visie geen opvatting uit de negentiende eeuw betekent, maar integendeel de meest menselijke boodschap, die men kan uitdragen voor de komende jaren.

Met de dichter, Karel Van de Woestijne zou ik kunnen zeggen : "Van alle reis terug...". Kijk naar alle maatschappelijke stelsels die men reeds geprobeerd heeft, zoek naar, met Diogenes, en met de hedendaagse profeten, naar "le socialisme à visage humain". Telkens botst U weer op onverdraagzaamheid, op dwang en manipulatie, op propaganda en ontgoocheling. "Van alle reis terug...". Is het niet zo, dat wanneer men dat alles overschouwt, men uiteindelijk tot de conclusie komt : is de inzet van de medemens, de zin voor rechtvaardigheid en verantwoordelijkheid, het begrip voor menselijke solidariteit, het werken aan dagelijkse noden, de participatie, de liefde (om een groot woord te gebruiken), niettegenstaande vele tekorten, tenslotte nog de beste basis vormen voor een menselijke samenleving ?

Misschien komen onze ideeën nog onvoldoende duidelijk over. Wij zullen ze vertalen in een concreet programma. En dat programma wordt belichaamd door mensen.

Mensen die een christendemocratische traditie achter zich hebben. Die de wederopbouw na de tweede wereldoorlog hebben bewerkt en de pioniers zijn geweest van het grote Europese avontuur. Onze visie zal uitgedragen worden door de Europese christendemocraten zoals ze zijn. Met hun zwakheden, maar ook met hun sterkte. De accenten zullen misschien verschillen naargelang de regio's en de historische achtergrond. Aan die eenheid in verscheidenheid zijn wij gehecht, want het pluralisme binnen de christendemocratie is een voorafbeelding van de Europese pluriformiteit zelf.

Mijnheer de Voorzitter,

Ik hoor, soms in eigen rangen, spreken over de zwakheid van de christendemocraten. Sta mij toe hier krachtig tegen te reageren. Wij zijn wellicht de enigen die de toekomst kunnen beheersen, die meer hart en menselijkheid in de maatschappij kunnen

brengen, op voorwaarde dat wij de moed van onze overtuiging hebben en ze politiek vertolken.

De christendemocratie moet in zichzelf geloven. De weg naar het Europese vaderland is nog lang en de strijd om invloed en macht zal hard zijn. Maar overtuigde Europeanen en christendemocraten hebben al meerdere tegenslagen overwonnen. Waar zijn de sceptici die het einde van het CDA voorspelden ? Waar zijn de ongeluksprofeten die de christendemocraten in België zagen wegwijnen ? Wij hebben onze moeilijkheden overwonnen omdat wij terug onbevangen naar de kiezer zijn gegaan, naar de militant, naar de man aan de basis. Zowel de economische crisis als de beschavings-crisis vragen duidelijke antwoorden. Wij hebben een antwoord. Wij moeten er alleen voor zorgen dat het gehoord wordt en dat wij samen blijven om sterk te zijn.